

november 2017

A close-up portrait of a man with short brown hair, blue eyes, and a well-groomed brown beard. He is wearing a light blue button-down shirt. The background is a plain, light grey.

SUF

MAGASINET

TEMA

MENNESKET FØR
DIAGNOSEN

32

Diagnosen og det
tveæggede sværd

Redaktion: Michael Hansen (ansvarshavende) Peter Borberg, Thorsten Asbjørn og Margrethe Langer · **Kontakt redaktionen:** mla@suf.dk
Tekst: Peter Borberg, mag.art. & journalist (DJ) og Thorsten Asbjørn, journalist (DJ) · **Foto:** Emil Ryge Christoffersen, mfl. · **Layout:** KreativGrafisk
Oplag: 1300 · *Forsidefoto:* Robin Skjoldborg

32

Fuldt hus
i Taastrup

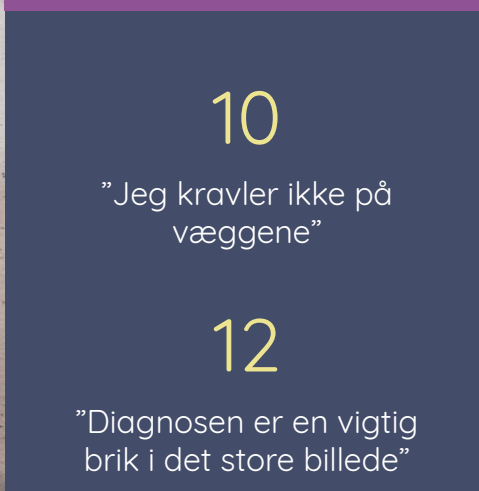
38

Det skal
smage af
hjemlighed

6

Diagnosekulturen
kalder på modsvar

10

"Jeg kravler ikke på
væggene"

12

"Diagnosen er en vigtig
brik i det store billede"

42

Den forstyrrende
bestyrelse

40

Nu rykker SUF
ind i Aalborg

14

Den frigørende diagnose

16

Den paradoksale indsats

30

SUF
på kortet i
Nordsjælland

36

BOAS Valby
udvider på
Teglholmen

22

En diagnose er også
en anerkendelse

24

"Det er den unge,
som er eksperten"

18

En diagnose er
altid åben for
fortolkning

LEDER

Vejen til en sund diagnosekultur

Kun gennem en stærk socialfaglig indsigt kan vi gøre diagnosen til andet og mere end et øjebliksbillede, men et redskab til udvikling og forøget livsværdi for mennesker med særlige behov

Af Michael Hansen, direktør, Den Sociale Udviklingsfond

Gennem hele 2017 har vi i Den Sociale Udviklingsfond (SUF) haft særlig fokus på psykiske diagnoser. En lang række af vores medarbejdere har taget hul på en psykiatriuddannelse, hvor de har fået ny viden om diagnoser, og hvordan disse påvirker et menneske. Tilsvarende vil du i det magasin, som du her sidder med, finde flere artikler, hvor vi fra forskellige indfaldsvinkler søger at sætte diagnosen på dagsordenen.

Men det er langt fra kun i SUF, at vi er optaget af diagnoser. I disse år bliver der debatteret diagnoser som aldrig før, og det er en vigtig debat. Diagnosen har nemlig en indbygget dobbelthed, vi som samfund skal være opmærksomme på.

På den ene side kan diagnosen for et menneske virke både befriende og forløsende i forhold til at skabe afklaring i tilværelsen. I SUF står vi ofte med unge, der i lang tid har været fortvivlede og følt sig i en form for kamp med omverdenen, som de ikke har oplevet forstod dem, og hvor forældrene har set magtesløst til, fordi de ikke har vidst, hvad de skulle stille op. Her kan diagnosen bidrage til afklaring, og den kan samtidig åbne døren til hjælp, fx medicin og støtte, som gør det tåleligt at leve med diagnosen.

På den anden side er det samtidig værd at huske på, at en diagnose altid er en beskrivelse af en tilstand, som den tager sig ud i et givent øjeblik. Diagnosen er et øjebliksbillede, som i værste fald kan komme til at holde et menneske fast. Her kan diagnosen blive en hindring for, at det pågældende menneske finder de resurser i sig selv, der skaber den afgørende udvikling.

En sund diagnosekultur indebærer, at vi er i stand til at rumme både det enkelte menneske som et unikt individ og diagnosen, og her er der ingen tvivl om, at vi som samfund kan blive dygtigere. Vi har på godt og ondt skabt et bureaukratisk velfærds- og behandlingssystem, hvor der lægges vægt på, at det skal være kontrolleret og effektivt.

Problemet er, at vi inden for disse rammer nemt kommer til at tabe helhedsblikket på mennesket. Ikke mindst når det gælder specialisering inden for social- og psykiatriområdet. Som social klient i nutidens Danmark har du ikke bare én, men ofte fem eller seks sagsbehandlere. Det gør det ikke altid let for hver enkelt sagsbehandler at møde mennesket ud fra et helhedsperspektiv, som både tager højde for det pågældende menneskes baggrund, sociale netværk, aktuelle livssituation og diagnose. Det er fint, at vi i Danmark kan bryste os af, at borgeren har én indgang til systemet, men hvis der på den anden side af dén indgang venter en række fagpersoner, med hver deres specialistfunktion, forsvinder overblik og effektivitet meget let.

Som samfund svigter vi, når vi taber helhedsblikket, og der er en risiko for, at vi kommer til at arbejde mere med diagnosen end med mennesket.

I SUF forsøger vi hele tiden at favne såvel mennesket som dets diagnose. Vi ser diagnosen som en invitation til at se og møde den enkelte, og i vores udviklingsarbejde bestræber vi os på at kigge omkring mennesket og hjælpe med at skabe mening – også om diagnosen. Vi kan se, at det gør en forskel, at vi lægger mange kræfter i at blive klogere på diagnoserne, fordi denne viden gør os i stand til at give nye redskaber til at skabe udvikling, således at diagnosens mørke sider træder i baggrunden.

Samtidig må vi ikke være blinde for, at der fortsat er diagnoser, som er både invaliderende og gennemgribende for et menneskes liv, og som kræver stor faglig og medmenneskelig omsorg. Det er mennesker, som fortjener en form for støtte, der giver dem mulighed for at leve et værdigt liv med en mere eller mindre latent diagnose.

Uanset diagnosen må det altid være målet, at det ikke er den, der fylder, men derimod det menneske, som bærer den.

God fornøjelse!

BRINKMANN OG HERTZ:

Diagnosekulturen kalder på modsvar

Fra hver sin stol går psykologiprofessor Svend Brinkmann og børne- og ungdomspsykiater Søren Hertz i clinch med dansk diagnosekultur. Psykologiprofessoren er bekymret over ekspansionen og diagnosernes magtfuldhed – psykiateren er optaget af kompleksiteten bag diagnosen og leder efter udviklingsmulighederne

Af Peter Borberg & Thorsten Asbjørn · Foto: Lisbeth Holten

Svend Brinkmann og Søren Hertz regnes for nogle af landets fremmeste eksperter i diagnoser. Begge har forfattet flere bøger om diagnoser, og alt det, som udspiller sig omkring diagnosen. Ingen af dem er begejstrede for udviklingen af den danske diagnosekultur.

- Jeg er stærkt kritisk over for ekspansionen i diagnoser. I min forskning er jeg i særlig grad optaget af diagnoser i gråzonen. Er en person deprimeret, eller er vedkommende trist og i en livskrise? Er barnet uopdraget, eller har barnet ADHD? Det at diagnosticere trækker en masse dilemmaer med sig, indleder Svend Brinkmann, forfatter og professor i psykologi ved Aalborg Universitet.

Samtidig går han i rette med den måde, som han oplever, at hans diagnose-problematisering til tider bliver udlagt på.

- Der er dem, som tror, at jeg er modstander af diagnoser, men sådan forholder det sig ikke. I de tilfælde, hvor der ikke er tvivl, er diagnosen vigtig, fordi den hjælper med at kortlægge, hvad et menneske har brug for, fremhæver Svend Brinkmann, der for alvor slog sit navn fast med bogen "Stå fast", som blandt andet tager et opgør med tidens terapi- og selvudviklingstendenser.

Brinkmanns indvendinger

Svend Brinkmann er tilsvarende skeptisk over for den måde, som diagnoser i dag bruges i det offentlige. Han anerkender, at det for mennesker til en start kan være en hjælp at få stillet en diagnose.

- En diagnose kan give adgang til behandling og tilbud fra det offentlige, og så kan det for en umiddelbar betragtning virke beroligende på det enkelte menneske, når "trolden får et navn", så den ikke længere er farlig, siger Svend Brinkmann.

Men, indvender psykologiprofessoren:

- Diagnoser er skabt i psykiatrien som et arbejdsredskab. Det har aldrig været meningen, at diagnoser skulle bruges i velfærdssystemet, til allokering af tilbud eller i den pædagogiske praksis. Problemet bliver, at mennesket havner i systemets kasetænkning og i stedet for, at det er det enkelte menneske og dets kompleksitet, som er i centrum, så bliver det passet ind i kommunale og regionale kasser, og hvor det nemt bliver økonomier, som er styrende for, hvordan man tilgår mennesker med specifikke diagnoser.

Svend Brinkmann

Født 1975. Professor ved Institut for Psykologi og Kommunikation ved Aalborg Universitet. Forfatter til en lang række bøger, bl.a. "Diagnoser" (2015) i samarbejde med Anders Petersen og "Det diagnosticerede liv" (2010). Fik et folkeligt gennembrud med bogen "Stå fast" (2014) og har senest forfattet "Gå glip" (2017). Holder en lang række foredrag og bidrager aktuelt til den offentlige debat om menneskets eksistens i hans ugentlige radioprogram "Brinkmann på P1".

” *Der er dem, som tror, at jeg er modstander af diagnoser, men sådan forholder det sig ikke. I de tilfælde, hvor der ikke er tvivl, er diagnosen vigtig, fordi den hjælper med at kortlægge, hvad et menneske har brug for*

Svend Brinkmann

Den selvopfyldende profeti

Også på individplan kalder diagnosestempelen på varsomhed, påpeger psykologiprofessoren.

- Diagnoser er et magtfuldt stempel, men en diagnose forklarer intet som helst, selv om vi tror det. En diagnose bruges til kategorisering, og opgaven for alle er at se på alle sider af personen. Det er systemer ofte bare ikke gearede til.

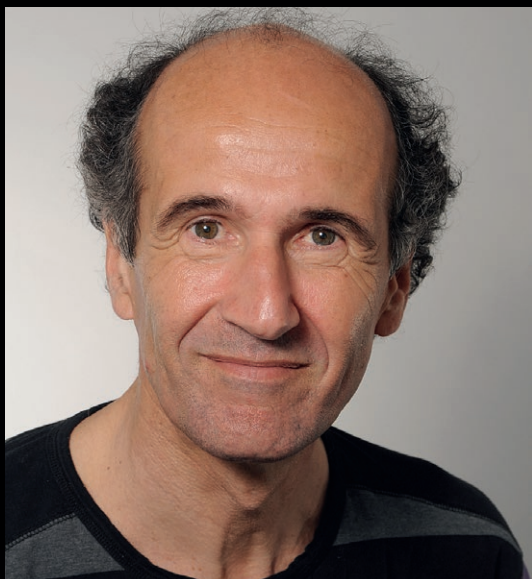
Brinkmann trækker et eksempel frem til at understrege sin pointe:

- Det svarer til at sige, at en person er ungkarl som forklaring på, at vedkommende er ugift. Vi bilder os selv og hinanden ind, at det er en forklaring, men der er tale om en cirkelslutning, som risikerer at blive en selvopfyldende profeti, der kan ende med at fastholde mennesket med sin diagnose.

Perspektiverne fra Søren Hertz

Søren Hertz er børne- og ungdomspsykiater og har netop sendt en bog på gaden "Børn og unge, psykiatri og samfund". Han har i snart 35 år arbejdet som børne- og ungdomspsykiater. Han er medstifter af Metalog og har i mange år været tilknyttet Den Sociale Udviklingsfond som supervisor. Han er en af de psykiatere i Danmark, som taler allerstærkest for en nuancering af samfundets tilgang til børn, unge og voksne i alvorlig mistrivsel og dermed indirekte også til diagnosespørgsmålet.

Hans hovedpointe er, at børn, unge og voksne i mistrivsel ikke er problemet. De viser problemet. Opgaven for omgivelserne bliver at forstå og ikke mindst forholde sig til, hvad de prøver at vise. Børn, unge og voksne inviterer med deres symptomer og særlige vanskeligheder til en proces, der kan bidrage til afgørende ny-orientering. Livgivende processer, påpeger Hertz.

Søren Hertz

Født 1954. Børne- og ungdomspsykiater. Stiftede i 2014 Metalog sammen med psykolog Jørgen Nielsen. Metalog bevæger sig på tværs af traditionelle fagforståelser. Søren Hertz er forfatter til bestselleren "Børne- og ungdomspsykiatri – nye perspektiver og uanede muligheder". Han har netop udgivet bogen "Børn og unge, psykiatri og samfund". Siden 2010 har Søren Hertz været anvendt som supervisor af Den Sociale Udviklingsfond.

Misforståelserne og manglende hjælpsomhed

- Helt overordnet så har jeg fokus på to problemfelter, som knytter sig til diagnoser. For det første, så er der mange misforståelser – også i professionel sammenhæng – om, hvad diagnoser er, siger Søren Hertz.

Ligesom Svend Brinkmann fremhæver han, at diagnoser grundlæggende ikke har karakter af forklaringer. En diagnose er en beskrivelse af, hvordan en person fremtræder på et givet tidspunkt

– På den måde kan en diagnose aldrig blive en forklaring, siger Søren Hertz og gør opmærksom på, at misforståelsen har spor helt tilbage til 1994, hvor den danske version af WHO's diagnosesystem fra 1992 blev udgivet.

- Forfatterne i WHO-publicationen sagde i 1992, at vi ikke skal snakke om sygdom, men om lidelse eller forstyrrelse, når vi taler om diagnoser. De fremhævede, at det var en beskrivelse af, hvordan verden så ud på et specifikt tidspunkt. På den måde er det også sådan, at man kun har en diagnose, så længe man opfylder kriterierne for denne. Men i den danske oversættelse blev der i forordet anvendt ordet "sygdomskategorier", og senere ændrede nogle af diagnoserne også karakter, så de kom til at fremtræde, som om de var livslange tilstande, siger Søren Hertz og fortsætter:

- Jeg taler om diagnosen som et øjebliksbillede, fremhæver psykiateren. Fordi den konstruktion hjælper os til at have en insisterende opmærksomhed på, hvordan vi kan bidrage til, at der opstår nye øjebliksbilleder.

Udredning bliver for individualiseret og for hurtig

Dermed nærmer Søren Hertz sig sin anden hovedpointe; nemlig at diagnoser risikerer at blive meget lidt hjælpsomme til at forstå, hvad der er særligt

vigtigt i menneskers liv. Mennesker risikerer at blive beskrevet, men ikke tilstrækkeligt forstået.

- Det er ofte nemt for en psykiater som mig at få øje på mønstret i det, der fører frem til diagnosen. Den langt vanskeligere opgave er at forstå kompleksiteten, og finde ud af, hvordan man skaber udvikling, siger Søren Hertz.

Derfor må enhver udredning ikke bare være en undersøgelse af individet, understreger han.

- En udredning må være en undersøgelse af sammenhænge og ændringspotentialer. 30 dage til en psykiatrisk udredning, således som det er standard i dag, kan meget nemt resultere i en for reduceret og forenklet beskrivelse – og på den måde får man

ikke øje på de ændringspotentialer, der kunne komme anderledes i spil i kraft af et mere livgivende socialt samspil, siger Søren Hertz.

Diagnosen og mennesket omkring Brinkmann og Hertz taler således fra hvert sit faglige ståsted om vigtigheden af at se mennesket bag og før diagnosen.

- Vi ved, at udviklingen af det, der beskrives som diagnoser, har komplekse årsager. Derfor er det også helt afgørende, at vi

har øje for kompleksiteten, når vi skal hjælpe den enkelte med at skabe udvikling. Vi skal betragte alvoren som en invitation til at skabe udvikling – både for den enkelte, for de vigtige personer omkring og for det samfund, som mennesket er en del af, siger Søren Hertz og lader troen på det enkelte menneske og dets potentialer få det sidste ord.

- Siger vi, at der er begrænsede udviklingsmuligheder, så bliver vi begrænsede i vores nysgerrighed og skaber begrænsninger. Tror vi derimod på det enkelte menneskes muligheder, og siger at målet ikke er normalitet men udvikling, skaber vi de bedste betingelser for livgivende bevægelser.

” *Børn, unge og voksne inviterer med deres symptomer og særlige vanskeligheder til en proces, der kan bidrage til afgørende ny-orientering. Livgivende processer*

Søren Hertz

”Jeg kravler ikke på væggene”

UNG MED DIAGNOSE: 27-årige Rikke har mange gange oplevet, at fordommene står i kø, når man som hende har psykiatriske diagnoser. Hos BOAS Nørrebro har hun fundet de relationer, der sætter hendes person i centrum og lader diagnosen træde i baggrunden

Af Peter Borberg

Hvis der er noget, som kan få 27-årige Rikke helt op i det røde felt, så er det, når der i fjernsynet vises udsendelser om mennesker med eksempelvis autisme. Hun oplever, at det ofte er de sværeste tilfælde, der bliver vist, og det medfører en sygeliggørelse af en bred vifte af mennesker, som ikke ønsker at blive set som deres diagnose.

– Der er rigtig mange fordomme, når man har psykiatriske diagnoser. Især inden for autisme. Det kommer nemt til at lyde som om, at man er syg i hovedet og hyperaktiv, men det er jo ikke sådan, det er. Det er bare et handicap. Jeg kravler ikke på væggene, siger Rikke med et glimt i øjet, da vi møder hende hos BOAS Nørrebro i København.

Men der er alvor bag ordene. Rikke har noget på hjerte, når det gælder den måde, som hun af og til bliver mødt af mennesker, som bilder sig ind, at de ved, hvad det vil sige at leve med en eller flere diagnoser.

– For nylig sad jeg i et selskab, hvor der var en, som begyndte at tale om autisme på en måde, som jeg slet ikke kunne genkende. På et tidspunkt sagde jeg: ”Jeg er faktisk autist”. Det troede vedkommende ikke på, fordi jeg virkede velfungerende. ”Der findes altså også velfungerende autister – jeg er ked af sige det,” sagde jeg.

Befriende at få vished

Rikke er indskrevet hos BOAS Nørrebro, der er et § 107-tilbud for unge voksne i alderen 18-40 år med Aspergers og tillægsdiagnoser. Hun har med sine egne ord ”en stor blanding” af diagnoser, som både tæller autisme, borderline og spiseforstyrrelse. Den første diagnose – autisme – fik hun, da hun var omkring 15 år, og så fulgte de næste diagnoser ret hurtigt efter.

– Jeg kan huske, at det var hårdt at få at vide, men samtidig var det også en befrielse, fordi diagnoserne var med til at forklare, hvorfor jeg reagerede på

nogle bestemte måder. I dag tænker jeg ikke over, at jeg har diagnoser, siger Rikke.

Syg af diagnoser

Sådan har det dog langt fra altid været. I en årrække var Rikke indskrevet et sted, hvor det i høj grad var diagnoserne der definerede den socialpædagogiske praksis.

– Det fungerede slet ikke for mig. Alle dem, der boede på stedet, havde blandingsdiagnoser, og det var det, der var fokus på hele tiden. Jeg blev decideret syg at være der, fortæller Rikke, som på et tidspunkt havnede i en svær spiseforstyrrelse, der gjorde hende afkræftet og fik hende til at besvime ved flere lejligheder.

I 2011 kom hun til BOAS Valby. Situationen var svær. Rikke var fysisk dårlig, og hendes kæreste var lige gået fra hende. Hos BOAS Valby mødte hun imidlertid en ny form for pædagogik, der satte hende før diagnosen.

– Her var nogle søde mennesker, som havde øje for mig som menneske. Jeg fik et frirum at udvikle mig i, samtidig med at jeg fik den støtte, jeg havde brug for. For eksempel til at styre min medicin, fortæller Rikke.

Relationen bærer alt

For at give hendes udvikling en ny fremdrift skiftede hun 1. august i år til BOAS Nørrebro, hvor hun fik Michael Boe Nielsen som socialkonsulent. Han er ikke blind for, at Rikke har flere diagnoser, der udfordrer hende, men hans fokus er et andet sted.

– Ligesom diagnoser er forskellige, så er mennesker det også, og derfor kommer diagnoserne også til udtryk på forskellige måder. Derfor er det helt afgørende, at jeg har fokus på mennesket Rikke.

Den, der bedst kan fortælle, hvordan Rikke har det, er Rikke, siger Michael Boe Nielsen og betoner vigtigheden af, at der er skabt en stærk relation mellem de to.

– Vi kommer ingen vegne uden en relation, som er båret af tillid og åbenhed. Rikke skal kunne fortælle fuldstændig åbent til mig, hvad der er på spil i hendes liv, og hvad der fungerer og ikke fungerer for hende. Når vi har det på plads, kan vi prøve os stille og roligt frem og skabe den udvikling, der er brug for.

Rikke bryder ind:

– Tag nu for eksempel det der ugeskema!

– Ja, ja, men det er også droppet nu, svarer Michael Boe Nielsen.

De to forklarer den undrende journalist, at de tidligere har haft et skema, der viste, hvad der skulle ske i løbet af ugen, men det viste sig, at Rikke ikke havde brug for det.

– Vi har fået en dejlig afslappet tilgang til hinanden, fordi vi kender hinanden. Hvis jeg spørger, hvordan Rikke har det, og hun svarer ”Jeg har det fint”, så kan jeg godt se, hvis der rent faktisk er noget, som trykker hende.

”Er du helt sikker på det?” Den form kan vi kun have, hvis fortroligheden er der, siger Michael Boe Nielsen.

Navnet Rikke er opdigtet af personlige hensyn. Hendes rigtige navn er redaktionen bekendt.

” Her var nogle søde mennesker, som havde øje for mig som menneske. Jeg fik et frirum at udvikle mig i, samtidig med at jeg fik den støtte, jeg havde brug for. For eksempel til at styre min medicin.

Rikke

Niels Christian Barkholt, næstformand i Dansk Socialrådgiverforening:

”Diagnosen er en vigtig brik i det store billede”

I dag er diagnosen kun ét element i den samlede udredning,
hvor mennesket i højere grad er i centrum og bidrager til
sagsbehandlerens samlede billede

Af Peter Borberg & Thorsten Asbjørn

I Dansk Socialrådgiverforening er der en udtalt bevidsthed om, at diagnosticering spiller en betydelig rolle ved tildeling af støtte. Samtidig må diagnosen aldrig blive andet og mere end en del af et helhedsbillede, pointerer Niels Christian Barkholt, næstformand i Dansk Socialrådgiverforening.

– Nogle diagnoser kalder på helt bestemte typer af hjælp og støtte, og her kan diagnosen næsten have karakter af en bestilling, fordi diagnosen gør det klart, hvad der præcist er brug for. Det kan være en borger, der har mistet synet eller fået en anden form for funktionsnedsættelse, og her er det specifikke hjælpemidler og specifik støtte, der skal bevilges. Diagnosen er på den måde altid en vigtig side af den helhedsorienterede vurdering af borgerens behov og muligheder, som socialrådgiveren skal foretage, siger Niels Christian Barkholt.

Udfordrer udredningen

Han lægger samtidig ikke skjul på, at diagnosen i mange tilfælde gør udredningsarbejdet til en tidskrævende proces.

– I forvejen er det vigtigt, at socialrådgiverne har den fornødne tid til at foretage grundige udredninger, lave planer og opstille udviklingsmål for borgerne. Men det er klart, at når der oveni kommer en diagnose ind i billedet, så kan det nemt udfordre behovet for tid endnu mere, siger Niels Christian Barkholt, der samtidig understreger, at socialrådgiveren befinder sig i en position, hvor de skal bruge diagnosen på den helt rette måde.

– For socialrådgiveren er det vigtigt at erkende, at diagnosen ligger uden for socialrådgiverens faglighed. I det ligger, at socialrådgiveren hverken skal gå ind og udfordre eller forsøge at stille diagnoser. Til gengæld skal socialrådgiveren have en viden om, hvordan diagnosen influerer på borgerens samlede livssituation.

Rundt om og bagom

I forlængelse heraf fremhæver Niels Christian Barkholt vigtigheden af, at socialrådgivere og sagsbehandlere har adgang til relevant viden om såvel almene diagnoser som mere sjældne sygdomme og handicaps.

Forskellige udredningsmetoder

De fleste kommuner har siden 2015 benyttet den digitale voksenudredningsmetode på handicap- og udsatte voksenområdet. Det er en it-understøttet metode, der blandt andet indeholder fælles begreber på området. Voksenudredningsmetoden har til formål at skabe en sammenhængende og helhedsorienteret indsats med borgeren i centrum. Til gengæld er der større forskel på, hvilke sagsbehandlings- og udredningsmetoder, som kommunerne anvender i sagsbehandlingen af børn og unge med særlige behov.

– Det er vigtigt, at vi hele tiden er opmærksomme på, hvordan socialrådgiveren ude i kommunerne får nemmest adgang til ny forskningsviden om diagnoser, ligesom vi også skal blive bedre til at bringe den viden, som den enkelte borger og dennes pårørende sidder inde med, i spil, siger han.

Når alt kommer til alt, så handler enhver udredning, fremfører Niels Christian Barkholt, om at se rundt om og bagom diagnosen.

– Den helhedsorienterede tilgang, som socialrådgiveren praktiserer i mødet med borgeren, er jo netop udtryk for, at det er menneskets hele livssituation, som skal lægges til grund for en vurdering. Når vi eksempelvis sidder med en borger, som har et misbrug, enten stoffer eller alkohol, så viser det sig ofte, at vedkommende tager stoffer, fordi der er andre problematikker. Det kan være en psykisk lidelse. Det finder vi først ud af, når vi udreder dem, og derfor er det også vigtigt, at vi har tiden til at foretage den rette udredning.

Niels Christian Barkholt

Niels Christian Barkholt (f. 1971) har været næstformand i Dansk Socialrådgiverforening siden 2012, og han er i dag politisk ansvarlig for området for udsatte børn og unge, psykiatri, handicap, uddannelse og forskning. Han er oprindelig uddannet cand.scient. soc. Som socialrådgiver har Niels Christian Barkholt specialiseret sig inden for arbejdet med udsatte børnefamilier i kommunerne og viden i socialt arbejde.

TEMA | Mennesket før diagnosen

Den frigørende diagnose

Børne- og ungdomspsykiater Jakob Ørnberg, der har stået for en del af psykiatriuddannelsen i Den Sociale Udviklingsfond, anser diagnosen som en indgang til at møde det sårbare menneske med størst mulig forståelse og rummelighed

Af Peter Borberg

Jakob Ørnberg er ikke en mand, som rynker på næsen ved ordet "diagnose". Tværtimod taler han gerne varmt for, at der benyttes endnu flere diagnoser, end tilfældet er i dag.

– For mig er det intet odiøst eller problematisk ved at udstikke en diagnose. En diagnose kan frigøre og skabe grobund for udvikling, fordi den peger på nogle forhold, der gør, at omgivelserne skal vise hensyn. Rummelighed og tolerance opstår først, når vi kender folks svagheder. Derfor skal vi heller ikke være bange for at give langt flere diagnoser. Vi skal have afmystificeret og afdramatiseret diagnosen, siger Jakob Ørnberg, børne- og ungdomspsykiater og ansat ved Sirculus – Klinik for psykiatri og sundhed.

Han indrømmer, at hans synspunkt er usædvanligt, for i Danmark er alene ordet 'diagnose' i den grad noget, der kan dele vandene. Ikke mindst når det gælder mentale og psykiske lidelser.

– Vi har det generelt svært med psykiatriske diagnoser, hvorimod vi ikke har nogen problemer med diagnosen som for eksempel svagtseende, blind eller døv. Men i princippet er der ingen forskel. Folk med psykiatriske problemer kræver også hensyn, og sagen er, at hvis først vi kender diagnosen, så er vi også klogere på, hvad vi skal gøre.

Ny viden til SUF-medarbejdere

Og det er netop det øgede kendskab til diagnosen i en relationel sammenhæng, der har været omdrej-

ningspunktet for den psykiatriuddannelse, som Jakob Ørnberg for nylig – blandt flere andre – har bidraget til for 125 medarbejdere fra Den Sociale Udviklingsfond. Uddannelsen har haft til formål at klæde medarbejderne på med ny viden om, hvordan forskellige psykiske kerneproblemstillinger tager sig ud – set fra psykiatriens synsvinkel.

– Normalt har man særligt inden for det humanistiske område forsøgt at forstå mennesker og deres adfærd relationelt, hvilket også er en grundlæggende rigtig måde at gå til andre mennesker på. Men det, der samtidig er vigtigt at forstå, er, at vi mennesker har forskellige forudsætninger for at indgå i en relation. Her kommer det psykiatrifaglige ind, siger Jakob Ørnberg og uddyber:

– Står du som socialkonsulent med en autist, som slet ikke har forudsætninger for at kunne vise empati, eller står du med et menneske med ADHD, der ikke kan regulere sig selv og sine impulser, så ved du, at der ligger en diagnose til grund for den adfærd, personen viser, og det skal håndteres på en særlig måde.

Jakob Ørnberg fremhæver i den sammenhæng, at eksempelvis ADHD har været en psykisk problemstilling, der i mange år har været omgærdet med misforståelser, og som derfor ikke altid er blevet håndteret lige godt. Det interessante er i den sammenhæng, påpeger han, at efter flere unge er blevet diagnosticeret med ADHD og kommet i behandling, er der sket et fald i ungdomskriminalitet.

” *For mig er det intet odiøst eller problematisk ved at udstikke en diagnose. En diagnose kan frigøre og skabe grobund for udvikling, fordi den peger på nogle forhold, der gør, at omgivelserne skal vise hensyn.*

Jakob Ørnberg

– Det understreger for mig, at en diagnose dels indeholder en tydelighed omkring en problemstilling, dels en etisk dimension, der handler om omverdenens tilgang til problemet, siger Jakob Ørnberg.

Mere end én hammer i værktøjsskassen Børn- og ungespsykiateren vender blikket mod SUF og de medarbejdere, som hver dag står med udsatte unge, der har særlige vanskeligheder og ofte svære forudsætninger for et godt liv. Han lader psykiatrien møde den socialpædagogiske praksis og understreger, at ikke to af disse mennesker er ens, og derfor findes der heller ikke én relationel vej for den socialpædagogisk indsats.

– I en relation er man nødt til at have flere værktøjer, man kan gribe ud efter for at få relationen til at fungere og skabe udvikling. Hvis du kun har en hammer i din værktøjsskabe, så går det galt, når du står med en skrue eller en krog. På samme vis har også socialkonsulenten brug for forskellige værktøjer, som han eller hun kan række ud efter i arbejdet med en sårbar ung. Hvilket værktøj, der er brug for, er i høj grad bestemt af diagnosen, siger Jakob

Ørnberg og nævner som eksempel autisten, hvis diagnose fortæller, at vedkommende har det svært med anerkendelse og sociale situationer.

– Hvis du som socialkonsulent siger til et menneske med autisme, at ”nu skal vi rigtig hygge os og have det sjovt”, så vil autisten ofte høre det som rent nonsens. Ja, det kan ligefrem opleves enormt stressende, selvom det er sagt i den bedste mening. Ser man derimod autisten gennem diagnosen, åbner det for en anden forståelse. Det svarer til, at en person kører på en cykel med 50 kilos overlast, som ingen kan se. Det er først, når vi får sat navn på, at vi ved, hvorfor personen sakker bagud.

”Stor er din miskundhed”

Jakob Ørnberg griber ud efter ordene fra en salme, som ofte blev sunget, dengang han gik i skole. Ordene lyder: ”Stor er din miskundhed.” Ifølge Jakob Ørnberg rummer de ord essensen af, hvordan vi møder et menneske, når vi kender dets diagnose.

– Stor er din miskundhed betyder, at jeg ikke laster dig for dine gerninger. Jeg tilgiver dig og rummer dig, fordi jeg ved, hvad der ligger bag din adfærd.

Jakob Ørnberg

Jakob Ørnberg er psykiater og speciallæge i børne- og ungdomspsykiatri. Desuden underviser han og holder foredrag om blandt andet ADHD og mistrivsel blandt børn og unge.

Den paradoksale indsats

DIAGNOSEN I DEN SOCIALE PRAKSIS: Socialkonsulenter i Den Sociale Udviklingsfond har netop gennemført en psykiatriuddannelse, som har tydeliggjort spændingsfeltet og mødestedet mellem psykiatrien og socialpædagogikken

Af Peter Borberg

Der hviler et paradoks over den relation, som er på spil i mødet mellem socialkonsulenter og udsatte mennesker med diagnoseproblematikker. På den ene side skal socialkonsulenten være i besiddelse af en fundamental viden om diagnosen, som sikrer, at der bliver taget de rette hensyn til det pågældende menneske. På den anden side skal socialkonsulenten samtidig have øje for, at der er et menneske bag diagnosen, som ind imellem har bedst af at søge ud af de begrænsninger, som diagnosen umiddelbart stiller.

Det handler om stabilitet kontra fleksibilitet i socialkonsulentens støtte til det enkelte menneske.

Netop dét felt har været centralt for den psykiatriuddannelse, som 125 socialkonsulenter fra Den Sociale Udviklingsfond har gennemført i løbet af 2017.

– Når du arbejder socialfagligt med et udsat menneske med en diagnose, så er du i en relation, hvor du skal evne at tænke modsatrettet. Simpelt hen fordi din viden om diagnosen ikke altid er forenelig med din sociale viden og din relationelle viden. Og sagen er, at du ikke kan være fleksibel og stringent

på én og samme tid, siger Lars Bording-Machon, koordinator for psykiatriuddannelsen i Den Sociale Udviklingsfond.

Relation som rollespil

Han nævner som eksempel, at hvis man slår op i diagnosebøgerne om autisme, så vil det blive fremhævet, at autisten har behov for mest mulig struktur i sin hverdag. Udfordringen er, påpeger Lars Bording-Machon, at vide, hvornår der er behov for at bryde ud af denne struktur.

– Hvis vi stift tænker i diagnosen, og de hensyn der følger efter den, så risikerer vi at bremse et menneskes udvikling, siger han.

Under psykiatriuddannelsen har medarbejderne blandt andet lavet rollespil, der skulle gøre det konkret, hvordan et ensidigt fokus på enten den personlige relation eller diagnosen påvirker relationen. Scenariet kan være morgenvækningen af et menneske med ADHD.

– Er du så meget i relationen, at du glemmer diagnosen, så overser du måske, at et menneske med ADHD kan have det meget svært med, at du kom-

” – Vi ser ret ofte, at der blandt medarbejdere kan opstå en faglig drøftelse om, hvordan der skal gås til et udsat menneske. I en sådan drøftelse er det vigtigt, at du som socialkonsulent er i stand til at argumentere for din sag. Og det kan du kun, hvis du har ord og begreber for de valg, du træffer,

Lars Bording-Machon

mer direkte ind om morgenen og siger ”godmorgen”. Omvendt kan du være så fokuseret på diagnosen, at du lader vedkommende sove videre, fordi diagnosen fortæller, at det er det bedste – også selv om personen så må droppe sin uddannelse eller skippe sit arbejde, siger Lars Bording-Machon.

Argumentér for sagen

Når det er vigtigt at få sat ord og begreber på den paradoksale indsats, så skyldes det ifølge Lars Bording-Machon blandt andet, at de modsatrettede hensyn meget nemt kan medføre uenigheder i en personalegruppe, ligesom der kan opstå tvivl i socialkonsulenten selv.

– Vi ser ret ofte, at der blandt medarbejdere kan opstå en faglig drøftelse om, hvordan der skal gås til et udsat menneske. I en sådan drøftelse er det vigtigt, at du som socialkonsulent er i stand til at argumentere for din sag. Og det kan du kun, hvis du har ord og begreber for de valg, du træffer, siger Lars Bording-Machon.

Livshistorier taler med

De valg, som Lars Bording-Machon her taler om, er i høj grad også påvirket af et menneskes livs-

historie, der er endnu et af de områder, som psykiatriuddannelsen har haft fokus på – og som er et væsentlig supplement til det diagnosefokus, som et menneske kan have oplevet i en stor periode af sit liv.

– For at forstå handlingerne i et menneskes liv, er det vigtigt, at vi ved, hvad der har værdi for det enkelte menneske. Hvis en person med et misbrug fortæller, at vedkommende har en drøm om at komme på solskinsferie, så gælder det om at komme bagom det ønske. Hvad ligger der i det ønske? Måske er det nogle gode barndoms minder, som har skabt det ønske. Måske er det drømmen om at møde den store kærlighed. Livshistorien hjælper os til at forstå mennesket før diagnosen. Det er gennem livshistorien, vi bliver mindet om, at det er de færreste, som er deres diagnose 100 procent af tiden, siger Lars Bording-Machon.

TEMA | Mennesket før diagnosen

En diagnose er altid åben for fortolkning

DIAGNOSER I PRAKSIS: Diagnosen er meget mere end bare en kategorisering, den er også et øjebliksbillede, som fortjener at blive udfordret. To socialkonsulenter og en aktivitetsmedarbejder fra Den Sociale Udviklingsfond giver deres bud på diagnosens begrænsninger og styrker

Af Peter Borberg

Anders Kondrup Haugaard er et af de nye ansigter i Den Sociale Udviklingsfond. Han er for nylig startet som socialkonsulent hos BOAS Mentor i København, der er et tilbud til mennesker i alderen 18 til 35 år med Autisme Spektrum Forstyrrelse (ASF), ADHD, OCD, angst og depression.

Dermed er han også trådt ind i en virkelighed, hvor diagnoser har sin helt naturlige plads i hverdagen. Men diagnoser er på ingen måde et nyt felt for Anders Kondrup Haugaard, der er uddannet folkeskolelærer og derudover har en kandidatgrad i pædagogisk psykologi. Hans afsluttende speciale indeholdt en skarp kritik af diagnosens betydning i nutidens Danmark.

– Kigger man alene på statistikkerne, så er der flere og flere, som bliver diagnosticerede, og der er stadig flere, som tager kontakt til psykiatrien. Samtidig er der kommuner og andre systemer, der bruger diagnosen som en form for reguleringsmekanisme, som bestemmer, hvem der kan få hjælp, og hvem der ikke kan få hjælp. Den udvikling er bekymrende, siger Anders Kondrup Haugaard, der i forbindelse med sin speciale-skrivning tog afsæt i dokumentarudsendelsen ”Rebellen fra Langeland”, hvor Ole Sørensen, leder af socialpsykiatrien på Langeland, fuldstændig affærdiger diagnosen.

– Jeg skal blankt tilstå, at jeg har været meget påvirket af Ole Sørensens opgør med diagnosen, fordi jeg synes, at han rejser nogle væsentlige spørgsmål: Er det en god idé, at vi giver mere og mere medicin til mennesker med psykiatriske diagnoser? Hjælper det de mennesker, vi arbejder med?

Ansættelsen i BOAS Mentor og deltagelsen i den interne psykiatriuddannelse, som Den Sociale Udviklingsfond har været i gang med i 2017, har dog trukket Anders Kondrup Haugaards opfattelse af diagnosen i en ny retning. Det vender vi tilbage til.

Det første man ser

Over for Anders Kondrup Haugaard sidder Karina Erland Jensen, der er aktivitetsmedarbejder hos BOAS Taastrup. Også hun er optaget af, hvordan diagnosen fylder i hendes arbejde med normalt begavede voksne med ASF.

– Når man sidder med papirerne og skal sætte sig ind i, hvad det er for et menneske, man skal arbejde med, så er diagnosen noget af det første, man ser. På den måde fylder den meget i selve for forståelsen af et menneske og i menneskets forståelse af sig selv. Derfor er det også så vigtigt, at vi bruger al vores faglighed og nysgerrighed til at se bagom diagnosen og få øje på ressourcerne i det pågældende menneske, siger Karina Erland Jensen, der har en baggrund som cand.mag. i musikterapi.

En terapiform, der ifølge hende kan noget særligt, fordi den skaber et kreativt og spontant felt, der giver plads til at dyrke alt det mellemmenneskelige, der ligger bag ved diagnosen.

– Jeg bruger musikken til at finde frem til personens potentialer og problemstillinger gennem det relationelle samspil, og her er det ikke diagnosen, der fylder.

Alligevel vil Karina Erland Jensen ikke undvære diagnosen. Den er for hende en vigtig referenceramme, som gør, at der er forhold, som er nemmere at forstå. Ikke mindst i det indledende møde med et menneske.

– Diagnosen kan tydeliggøre nogle kommunikationsmæssige og sociale udfordringer, som giver et billede af, hvorfor et menneske handler, som det

gør. Men diagnosen må aldrig blive det primære, fastslår Karina Erland Jensen.

Kroppen lyver aldrig

Mens Karina Erland Jensen og Anders Kondrup Haugaard har talt, har Michael Allen, socialkonsulent hos BOAS Mentor, lyttet med. Han kommer med en baggrund som fysioterapeut og har derudover en bachelor i Idræt og sundhed. Selvom man umiddelbart skulle tro, at han med sin baggrund har et meget praksisrettet forhold til særligt fysiologiske diagnoser, hvor en skavank blot skal behandles, så er det mere nuanceret end som så.

– Mange tror fejlagtigt, at en fysisk diagnose er meget konkret, men fælles for såvel fysiske som psykiske diagnoser er, at de er meget komplekse. Det interessante er jo aldrig diagnosen i sig selv, men derimod hvordan diagnosen påvirker dit liv. Det er det, som diagnosen gør, der er det væsentlige.

” *Er det en god idé, at vi giver mere og mere medicin til mennesker med psykiatriske diagnoser? Hjælper det de mennesker, vi arbejder med?*

Anders Kondrup Haugaard,
BOAS Mentor

Diagnosen er altid en del af noget større, og den er ikke statisk. Som professionel er det mit ansvar at skabe helheden og udfordre diagnosen. Min opgave er ikke at kurere en diagnose, men at lære et menneske at fungere med diagnosen, siger Michael Allen, der grundlæggende er af den overbevisning, at vejen til at forstå et menneske drejer sig om at kunne aflæse kroppen.

– Hvis jeg kommer til en ung, kan jeg hurtigt fornemme, om vedkommende er nedtrykt, og så begynder jeg at finde ud af hvorfor. Måske er der sket noget trist i personens liv, eller også har vedkommende bare sovet dårligt. Kroppen lyver aldrig, og det er uanset, om du er et menneske med eller uden en diagnose. Det er det, som vi ser i mødet med den anden, og som vedkommende ikke selv ser, vi skal have frem og tage fat i, og her kan et kendskab til en diagnose være et væsentligt udgangspunkt for mine faglige ræsonnementer og efterfølgende indsats, siger Michael Allen.

Middel til selvrefleksion

Derved berører han fortolkningen af diagnosen som et øjebliksbillede. Et område, som Anders Kondrup Haugaard har et særligt forhold til.

– En diagnose er et billede af, hvordan nogen har set et menneske på et givent tidspunkt, men det billede kan jo sagtens ændre sig, siger Anders Kondrup Haugaard, som i et tidligere job arbejdede i

mange år med en dreng, der havde Aspergers, og her blev det gang på gang understreget overfor Anders Kondrup Haugaard, at drengen på grund af sin diagnose ikke ville bryde sig om fysisk kontakt som for eksempel et kram.

– Da jeg en dag besøgte drengen på hans nye skole, løb han hen og gav mig et kæmpe kram. For mig var det en understregning af, at diagnoser meget nemt kan gøre blind og fastlåse en problemstilling, som måske slet ikke er der.

Michael Allen er enig, og han ser samtidig, at det er en problemstilling, som det enkelte menneske nemt selv kan lade sig styre af.

– Jeg oplever tit, at diagnosen bruges som en undskyldning, og den unge siger, at ”jeg kan ikke det her, fordi jeg har ADHD”, eller ”jeg er autist, og derfor er jeg sådan og sådan”. Her kan jeg godt finde på at gå i rette med den unge ved at sige, at ”det er ikke på grund af din diagnose”. Simpelthen for at udfordre det billede, personen har af sig selv og sine begrænsninger. Hvis vi skal skabe udvikling, så skal vi ind imellem vove at skrue på nogle knapper, selvom diagnosen siger noget andet.

Når det er sagt, så fremhæver Karina Erland Jensen, at diagnosen også kan bruges som en selvrefleksion.

– Nogle af dem, jeg arbejder med, kan godt finde på

at sige, at "det er nok min ADHD", når der er noget, der er svært. Det synes jeg er fint, fordi de her bruger diagnosen til at forstå sig selv og deres adfærd i forhold til andre.

Krudt i røven

Michael Allen kommer i tanke om en podcast, han hørte for nylig, hvor en mand fortalte, at han sent havde fået diagnosen ADHD. Manden kom på medicin, så han kunne finde ud af strukturere sin hverdag, men han mistede samtidig sine kreative evner. Han droppede medicinen, de kreative ideer vendte tilbage, og manden lærte at leve med sin diagnose. – Det er et fantastisk eksempel på, hvordan man også kan se på en diagnose, nemlig som en resurse, hvor det går ud over selve din identitet, hvis man fjerner den.

Anders Kondrup Haugaard indskyder:

– Vi skal huske, at meget af det, som vi i dag betragter som diagnoser, på andre tider har været en styrke. I urtiden var det en styrke at have ADHD, fordi du hele tiden var klar og i beredskab. På den måde skal en diagnose også forstås i samspil med konteksten og menneskets personlighed. Nogle af dem, jeg arbejder med i dag, har en masse krudt i røven, men de har også en masse ideer. Det skal man jo ikke tage fra dem.

Fælles sprog

Vi er tilbage ved den skepsis, som Anders Kondrup Haugaard længe har haft overfor diagnosen. I dag ser han mere nuanceret på det.

– Gennem psykiatriuddannelsen hos SUF har jeg fået øjnene op for, at diagnoser bidrager til et fælles sprog, som er ekstremt vigtigt. Og i mit arbejde har jeg set, at diagnosen som en del af min for forståelse inden mødet med et andet menneske, kan være alfa omega, fordi det giver en værdifuld beskrivelse af nogle af de udfordringer, som vedkommende kæmper med. Samtidig er det min erfaring, at diagnosen også kan være en svaghed for relationen, fordi den unge nemt mærker, hvis det er diagnosen, som fylder og derved kommer i vejen for relationen. Man forhindrer sig selv i at se nogle muligheder, hvis man er for fokuseret på diagnosen.

Anders Kondrup Haugaard tænker lidt over sine ord. Så slutter han:

– Der følger et enormt ansvar med både at give og arbejde med folk med diagnoser, fordi det har stor betydning for, hvordan det enkelte menneske kommer til at leve og forstå sit liv.

En diagnose er også en **anerkendelse**

SPROG: Selv om der sker en ekspansion i diagnoser, så kan der herske en berøringsangst – både professionelt og personligt – for at tale om diagnoser og udsatte mennesker. Men begge begrebsligheder kan indeholde stor respekt, fremhæver sprogforsker Sune Vork Steffensen

Af Peter Borberg

Da redaktionsgruppen bag det magasin, som du her sidder med i hænderne, besluttede sig for at tage fat i diagnosebegrebet fra forskellige indfaldsvinkler, blev det ivrigt diskuteret, om der kunne findes en samlende rubrik for hele det felt, som skulle undersøges.

"Mennesket bag diagnosen", "Mennesker og diagnoser" og – som det endte med – "Mennesket før diagnosen".

Men spørger man en af landets fremmeste sprogforskere, så er det en betoning af den rent menneskelige side af sagen, som ikke står mål med virkeligheden.

– Det er et udbredt politisk mantra, at man sætter mennesket før systemet. Det paradoksale er bare, at alle de systemer, hvor man for eksempel arbejder med patienter eller udsatte unge, beror på, at der har fundet en visitation sted, hvor nogen kommer indenfor, mens andre ikke kommer indenfor. Hele systemets grundpræmis er altså, at diagnosen kommer først. Når en sagsbehandler sidder med en borger og siger, at "du er berettiget til det her", så hviler det ofte på en forudgående diagnosticering, siger Sune Vork Steffensen, lektor, ph.d. og leder af

Centre for Human Interactivity ved Syddansk Universitet.

Han fortsætter:

– Hvis du siger "Mennesket først" i en behandlings-sammenhæng, så har jeg lyst til at sige "forhåbentlig ikke!" For grunden til, at vi har den her relation, skyldes jo, at der er en diagnose eller et menneske, som er blevet kategoriseret som udsat. Hvis meningen med den sproglige tilgang til et udsat eller sygt menneske er, at vedkommende skal føle sig set og favnet – jamen, så se dem med deres diagnose eller udsathed. At blive kaldt udsat er også en anerkendelse. Du kan ikke designe et sprog, der rammer rigtigt. Sproget skal være autentisk og sandt, og det skal repræsentere den, du er, inden for en professionel ramme.

Tiden på standby

Når der alligevel ofte indsniger sig en påpasselighed eller forsigtighed i brugen af ord som "diagnose" og "udsat", så bunder det ifølge Sune Vork Steffensen i en gammel sprogtænkning, som slår til lyd for, at de begreber, vi bruger, er med til at skabe vores verden.

– Når der i hele nutidens identitetsdebat ofte op-

står heftige diskussioner om, hvordan vi taler om det ene og det andet – om det fx hedder ”neger”, ”sort” eller ”afroamerikaner” – så sker det ud fra en forestilling om, at det er sproget og dets symbolske strukturer, som er det, der rammesætter og organiserer vores verden. I det ligger samtidig en idé om, at der er begreber, som er gode at bruge, og der er begreber, som er dårlige at bruge. Men man sætter tiden på standby på den måde, fordi man antager, at hvad der er godt at sige, er det samme til alle tider. Sagen er, at det er dynamikkerne, det starter med, siger Sune Vork Steffensen.

Livsverden og systemverden

Han vender blikket mod begreberne ”diagnose” og ”udsat”, samtidig med at han trækker en linje tilbage til den tyske filosof og samfundstænkner Jürgen Habermas, som mente, at mennesket i den moderne verden befinder sig i to verdener på én og samme tid, nemlig en livsverden og en systemverden.

– Skal Habermas’ ord overføres til en relation mellem for eksempel en sagsbehandler og en udsat ung, så er det ikke et spørgsmål om, hvorvidt mennesket kommer først og diagnosen bagefter, men snarere en komplementaritet der er tale om. Det er øjet for helheden, som er det essentielle i enhver relation. Når socialkonsulenten og den udsatte unge mødes, så er de samtidig i nogle roller, som hjælper dem til at forstå relationen, fordi det er gennem

rollerne, at de får retning og styring på relationen. Men de er stadig mennesker. Der er altså både tale om en livsverden og systemverden i relationen, siger Sune Vork Steffensen.

Det er et udbredt politisk mantra, at man sætter mennesket før systemet. Det paradoksale er bare, at alle de systemer, hvor man for eksempel arbejder med patienter eller udsatte unge, beror på, at der har fundet en visitation sted, hvor nogen kommer indenfor, mens andre ikke kommer indenfor.

Sune Vork Steffensen, lektor, ph.d. og leder af Centre for Human Interactivity ved Syddansk Universitet

Former relationer

Ifølge sprogforskeren handler betoningen af det menneskelige først og fremmest om selve mødet mellem behandleren som repræsentant for systemet og personen.

– Det er fornuftigt at have en reaktion mod enhver form for tænkning, der hedder ”vi behandler diagnoser”, for vi må aldrig reducere et menneske til blot at være en diagnose. Så når vi siger ”mennesket først”, så er det en fin reminder til alle dem, der arbejder med udsatte mennesker om, at de skal kigge på mennesket og ikke blot diagnosen, siger Sune Vork Steffensen og vender tilbage til relationen.

– Dét, der er det afgørende, er, hvordan vi håndterer relationen til vores omverden, og hvordan vi begår os i den relation. Sagen er, at alle levende væsener ejer evnen til at regulere sig selv i forhold til omverdenen, og det ligger dybt i den menneskelige kognition, at vi kan trække på begreber, men det foregår ikke ved, at vi går rundt og sætter labels på ting. Vi sætter begreber på, når der er behov for at regulere vores adfærd. Vores begreber er med til at forme vores adfærd, men det er ikke dem, som styrer os. De tager del i vores relation. Det, som udsatte-begrebet og diagnosen gør, er, at de er med til at forme vores handlinger over for et andet menneske. Det sker hverken før, bag eller efter, men hele tiden.

TEMA | Mennesket før diagnosen

”Det er den unge, som er eksperthen”

BAG DIAGNOSEN: SUF Eremitterne har været med i det ambitiøse pilotprojekt HØRT, der skal sikre, at udsatte unge bliver mere end en sag og en diagnose, men rent faktisk bliver hørt. Deres viden er nu bragt videre til socialministeren, øvrige politikere og forskere

Af Peter Borberg

Interessen for den diagnose, som en udsat ung eventuelt måtte kæmpe med, er selvsagt en nødvendig del af enhver form for behandlingstilbud og udredning. Men opmærksomheden mod mennesket bag diagnosen har næppe været større, end den er i disse år. Vigtigheden af, at udsatte mennesker bliver hørt og får størst mulig indflydelse på deres livssituation, er i dag en mærkesag blandt politikere, sagsbehandlere og andre med ansvar for udsatteområdet.

Men de gode intentioner står ikke altid mål med virkeligheden, og det har længe været en udbredt opfattelse, at afstanden mellem unge i udsatte livssituationer, og dem, der træffer beslutninger på udsatteområdet, er for stor.

Det har pilotprojektet HØRT været med til at ændre på.

Gennem projektet, der er skabt af den sociale konsulentvirksomhed SPUK, er de unges erfaringer, vi-

den og holdninger systematisk blevet indsamlet så ufiltreret som muligt med det formål at give blandt andet forskere og politikere ny og konkret viden om de unges egne erfaringer.

Opgør med den ’svages’ stemme

Blandt deltagerne i HØRT er SUF Eremitterne fra København, der er et bo-selv-tilbud for unge fra 16 år.

– Når du står med et menneske, der har en diagnose, så står du samtidig med et menneske, som er en kæmpe resurse, fordi vedkommende har en kolossal viden om, hvad det vil sige at leve med den diagnose, og – ikke mindst – hvilken form for støtte, der er brug for, siger Martha Freja

Andreassen, der som ung har været indskrevet hos SUF Eremitterne, og som har været aktør for projekt HØRT: Hun tilføjer:

– Dét, som jeg synes, er så interessant ved HØRT-projektet, er, at det ændrer selve diskursen for,

H Ø R T

Foruden SUF Eremitterne medvirker følgende aktører i pilotprojektet HØRT: Værestedet Garagen og Joker på Amager, Pigegruppen og Vilde Liv i København samt Morgencefeen for hjemløse. Projektet er støttet af Velux Fonden.

hvordan vi typisk har opfattet udsatte unges stemmer, nemlig som de svages stemmer. I HØRT ser man på de unge som nogle, der er eksperter på et område, og som derfor har noget vigtigt at give videre til dem, der har indflydelse.

The Missing Link

For et skabe størst mulig fremdrift i indsamlingen af de unges viden har HØRT-projektet opereret med en række værktøjer:

- Ved hjælp af en app og en responsiv hjemmeside har de unge fortalt deres historier, når de selv har følt for det. Informationerne er blevet indsamlet og systematiseret, så det efterfølgende har været muligt at søge de input, der eksempelvis relaterer sig til 'kommune', 'sagsbehandler' eller 'opholdssted'.
- Gennem workshops har de unge sammen med blandt andre deres socialpædagoger afprøvet forskellige gruppeteknikker, der har fået de unges synspunkter og holdninger frem.
- I lokale gruppeinterviews hos de medvirkende aktører har de unge sammen med eksempelvis deres socialpædagog gået i dybden med forskellige problemstillinger.

Martha Freja Andreassen er ikke i tvivl om, at tankegangen bag HØRT er den helt rigtige. Hun taler om udfyldelsen af et missing link.

– Lidt groft sagt så kan man sige, at der i mange år har været et stort skel i samfundet mellem dem, som tror, at de ved en masse om, hvad det vil sige at være ung og udsat, og så dem der står midt i det. Det har desværre haft som konsekvens, at der kan være meget lang vej til ændringer. Hvis der eksempelvis konstateres generelle problemer med plejefamilier eller opholdssteder, så kan det tage en evighed at få skrevet en rapport, og endnu længere

tid inden der bliver ændret i lovgivningen. HØRT kan bidrage til en mere direkte kommunikation mellem unge og beslutningstagerne, siger Martha Freja Andreassen.

På besøg hos ministeren

18-årige Rikke nikker genkendende til Martha Freja Andreassens ord. Hun har været indskrevet hos Eremitterne i halvandet år og er i dag godt i gang med gymnasiet. Rikke, der har været i 11 forskellige plejefamilier, har tidligere haft en oplevelse af ikke at blive hørt.

– I min seneste plejefamilie blev der gjort tydelig forskel på mig og familiens datter. Det var ubehageligt, men det var samtidig svært at gøre noget ved, for når jeg gik til min sagsbehandler, så oplevede jeg, at der ikke var tid til at lytte. Men jeg havde ikke andre muligheder, fordi jeg kun havde sagsbehandleren og plejefamilien, siger Rikke, som i HØRT har haft lejlighed til at lufte sin holdning til, hvad en god plejefamilie er, og hvad man som ung har brug for, når det ikke fungerer i plejefamilien.

– Jeg tror faktisk, at HØRT kan bidrage til at ændre nogle ting, fordi det vi siger, bliver samlet op og bragt frem for dem, der har indflydelse på området, siger hun.

Rikke fremhæver i den sammenhæng, at deltagere i HØRT har haft lejlighed til at møde socialminister Mai Mercado (K) personligt på Christiansborg og overdrage erfaringerne.

– Vi havde forberedt os grundigt til mødet med ministeren. Vi havde skrevet ned, hvad vi gerne ville tale om, og hvilke budskaber der var vigtige at få frem. Jeg følte, at ministeren virkelig lyttede, hvilket var en positiv oplevelse, siger Rikke.

Kræver opfølgning

Ifølge Martha Freja Andreassen er det afgørende, at HØRT, der har kørt fra 2015 til 2017, ikke kommer til at stå alene.

– Det kræver organisering, og det kræver tid, hvis et projekt som HØRT for alvor skal flytte noget. Derfor er det også vigtigt, at der følges op, og tiltagene implementeres yderligere, siger hun.

Navnet Rikke er opdigtet af personlige hensyn. Hendes rigtige navn er redaktionen bekendt.

TEMA | MENNESKET FØR DIAGNOSEN

Diagnosen og det tveæggede sværd

VOKSEN MED DIAGNOSE: Skizoid personlighedsforstyrrelse blev hæftet på 32-årige Thomas Skovsted som diagnose i ungdomsårene – en hjælp og frisættelse i de første år. Siden fik han et stort behov for, at diagnosen ikke blev hans identitet

Af Thorsten Asbjørn

Selvstændig virksomhed som vinduespudder i fem år og opgaver i ordrebogen fra kl. 5 om morgenen til sen eftermiddag. Det er som oftest hans kæreste Kimmie, som får ham til at stille spand og stige, og så deres fem måneder gamle barn Johan, hvor Thomas Skovsted lige nu benytter muligheden for delvis barsel.

Thomas Skovsteds diagnose, skizoid personlighedsforstyrrelse, et massivt stofmisbrug og selvmordsforsøg i ungdomsårene synes på lysårs afstand, når man træder ind i hjemmet hos den lille familie i København.

Og så alligevel ikke.

- Der er stadig situationer, hvor Thomas' diagnose spøger. Det kan være situationer, hvor han trækker sig, eller ikke aflæser folks reaktioner som de fleste andre. Men det er aldrig noget, som bekymrer mig. Jeg har taget Thomas med hans diagnose, og det er en del af ham og hans historie, siger Kimmie, mens hun vugger deres søn på skødet.

Når hendes barsel er overstået, vender hun tilbage til Københavns Universitet, hvor hun er i gang med en kandidatgrad i husdyrvidenskab med speciale i svinevelfærd, og hvor ambitionen er en ph.d. inden for dette felt.

Hun er tydeligvis vild med sin vinduespudder og også alt det, som er en del af hans livsbagage.

- Det, som jeg faldt for dengang jeg mødte Thomas, var, at jeg ikke kunne sige noget, som skræmte ham. Han vidste, at livet også var hårdt, siger Kimmie og fortsætter:

- Han var ved at være helt stoffri, og det var en betingelse for, at vi kunne få et liv sammen. Samtidig har Thomas altid været meget ærlig om de ting, som han har kæmpet med, og derfor har jeg aldrig følt mig utryk sammen med ham – diagnose eller ej.

Diagnosen som fribillet

Thomas Skovsted og hans kæreste er sat i stævne til en snak om, hvad det betyder at få hæftet en diagnose på sig som ungt menneske, og hvad det er, man har brug for, så diagnosen ikke kommer til at spænde ben.

Hans historie i telegramform: Opvokset i et hjem med alkoholmisbrug. Begyndte at tage stoffer som 13-årig. To selvmordsforsøg. Diagnosen skizoid personlighedsforstyrrelse. Rundt på en række kommunale døgninstitutioner uden succes. Droppe ud af skolen.

- I mine teenageår følte jeg mig anderledes end alle andre. Der var ikke nogen steder, som jeg passede ind. Jeg blev meget introvert, siger Thomas Skovsted.

Det at få stillet en psykiatrisk diagnose som 17-årig var en hjælp.

- Jeg brugte diagnosen til at sige, "nå, der er en grund". Jeg fik et svar på, hvorfor jeg sejlede rundt, og det var en hjælp, fordi jeg var så vanvittig forvirret, siger Thomas Skovsted og peger også på, at de ydre krav forsvandt:

- Diagnosen var grunden til, at jeg fik hjælp og støtte hos kommunen. Den gav mig et råderum, hvor der ikke blev stillet krav til mig, siger Thomas Skovsted, der i dag dog ser kritisk tilbage på det, som han oplevede som en ansvarsfralæggelse.

” *Selv om jeg ikke gik og snakkede med folk om min diagnose, så følte jeg, at det stod i panden på mig. Jeg var ved at blive til min diagnose og bruge den som en undskyldning*

Thomas Skovsted

- Når jeg havde en diagnose, var det også nemmere for kommunen at placere mig, som en der var uden for rækkevidde. Det var ikke længere en anstrengelse for mig at ændre min historie – nu hørte jeg til i en kasse med unge med diagnoser.

Diagnosen i panden

Sådan føltes det for Thomas Skovsted, selv om de kommunale intentioner kan have været helt anderledes.

Vigtigst af alt, så lykkedes det for Thomas Skovsted at få grebet ud efter den identitet, som ikke kun var hæftet op på diagnosen. Efter en rundfart på forskellige bosteder, kom han til SUF Albertslund i et bostøttilbud efter §85. Han var nu moden til at få gang i en større proces med at finde tilbage til sig selv.

- Processen var begyndt inden. Selv om jeg ikke gik og snakkede med folk om min diagnose, så følte jeg, at det stod i panden på mig. Jeg var ved at blive til min diagnose og bruge den som en undskyldning for ikke at gøre noget som helst, siger Thomas Skovsted om det klarsyn, som han langsomt mærkede.

- Jeg begyndte at stille mig selv spørgsmålene:

”Hvad kommer diagnosen til at betyde for mig?”
”Er det skizoid personlighedsforstyrrelse, som skal stå i panden af mig resten af livet?” Jeg fandt efterhånden ud af, at folk tvivlede på, om de kunne stole på mig med min diagnose, og jeg var bekymret for, at det var skridtet på vej mod skizofreni.

Kampen for at blive Thomas

Thomas Skovsted nåede til den erkendelse, at det kun var ham, der kunne ændre på sin historie og gøre noget for, at det ikke var diagnosen, som han mødte verden med. Mødet med socialkonsulent Arash Skelberg fra SUF Albertslund blev skelsættende.

- Arash fandt noget i mig, som jeg ikke vidste, jeg havde. Og så hjalp han mig i gang med helt praktiske ting som at få taget den syv meter høje opvask, som jeg kunne undskylde med diagnosen. Han så gennem min diagnose og kunne få øje på en ”Thomas”, som jeg ikke engang selv kendte, siger Thomas Skovsted.

Arash Skelberg ser langt fra Thomas Skovsteds diagnose-problematik som enestående. Hele tiden og igen møder han unge, for hvem diagnosen kan være en vigtig frisættelse, og som samtidig kan blive et dystert fængsel.

- Man skal ikke føle sig dødsdømt, fordi man har fået en diagnose, siger Arash Skelberg.

Ordene tog Thomas Skovsted til sig for snart 10 år siden, og han har et stærkt ønske om, at unge, der ligesom ham, får stillet en psykisk diagnose, kan bruge det rigtigt:

- Diagnosen er en hjælp til en start, men på et tidspunkt skal du også væk fra den. Den vilje skal du finde i dig selv, men du har samtidig brug for nogen omkring dig, som ser dig som menneske og tror på, du kan noget.

SUF på kortet i Nordsjælland

Thomas Gammelgaard har taget springet fra afdelingsleder i Familiecentret i Gentofte Kommune til at stå i spidsen for ny SUF-afdeling i Hillerød

Af Thorsten Asbjørn

Nu kan SUF også sætte en nål på kortet over Nordsjælland, nærmere bestemt Hillerød. Fra den centrale adresse på Torvet er der direkte udsigt over både Frederiksborg Slot og slotssøen, mens bylivet på torvet nedenfor SUF Nordsjællands vinduer bærer præg af afslappet café- og kulturmiljø.

Thomas Gammelgaard, leder af det nye SUF Nordsjælland, er selv en anelse overrasket over, at han nu har sat sig i spidsen for en ny SUF-afdeling. I ni år havde han til stor tilfredshed arbejdet som afdelingsleder i Familiecentret i Gentofte Kommune, da SUF-muligheden pludselig opstod.

- I min daværende stilling arbejdede jeg sammen med Eremitterne, som er en anden SUF-afdeling i København, omkring et ungt menneske. Jeg fik et enormt godt indtryk af SUF og deres måde at arbejde på, og det var det, som drev mig, da ideen om SUF Nordsjælland dukkede op, siger Thomas Gammelgaard.

Fascinerende "drive"

Han indrømmer, at det var et mentalt spring at bevæge sig fra en stilling i kommunen til en selvejende aktør, hvor det nu er hans opgave at bygge en ny afdeling op.

- Det tiltrak mig at komme til at stå på egne ben og være med til at skabe noget nyt. Samtidig kunne jeg se, at der er anderledes rammer i SUF i deres måder at skabe bo-selv-tilbud på, siger Thomas Gammelgaard og uddyber:

- Jeg er blevet fascineret af det "drive", som jeg oplever i SUF. Her er et stort engagement og en ordentlighed. Derudover er der den særlige rådighedsordning, hvor man er tilgængelig for den unge 24 timer i døgnet. På den måde er du der hele tiden, når den unge har brug for det.

Thomas Gammelgaard har samtidig gjort sig tanker om, hvad der skal blive særlige kendetegn for SUF Nordsjælland:

- I SUF kan vi noget særligt i forhold til at skabe fællesskaber. For vores målgruppe er det meget betydningsfuldt, at de oplever sig som en del af et fællesskab, og de bliver inviteret til aktiviteter som fx sport, kulturelle oplevelser, lektiehjælp osv. Med vores beliggenhed centralt i Hillerød har vi særlige muligheder lige uden for døren.

Valget af Nordsjælland

For SUF har det været vigtigt at skabe et tilbud i netop Nordsjælland. Det nye bo-selv-tilbud rummer otte pladser.

- Vi har allerede fået besat de første fem pladser, og vi oplever, at de nordsjællandske kommuner er glade for, at der er et tilbud i området, i stedet for, at de unge skal mod København, siger Thomas Gammelgaard.

Om SUF Nordsjælland

SUF Nordsjælland er et bo-selv-tilbud i Hillerød med otte pladser efter §66 og §107. Målgruppen er unge og voksne i alderen 16-35 år med emotionelle, sociale og psykiske vanskeligheder, som kommer til udtryk i form af fx adfærdsvanskeligheder, opmærksomhedsforstyrrelse, svær relationel kontakt pga. omsorgssvigt, kriminel adfærd, psykiatriske problemstillinger så som ADHD, OCD, angst, selvskadende adfærd eller borderline.

Fuldt hus i Taastrup

NY AFDELING: På mindre end et år har SUF's nye afdeling, BOAS Taastrup – der både huser bofællesskab og kollegium for mennesker med ASF – opnået mærkbare resultater

Af Peter Borberg

Det er ikke længe siden, at der var gang i indretningen af den store rødstensbygning på Gasværksvej i Taastrup. Her åbnede Den Sociale Udviklingsfond i januar en helt ny afdeling, BOAS Taastrup, der både er bosted for normalt begavede mennesker med ASF og følgetilstande som fx depression, angst, OCD og ADHD. Derudover er det et kollegie under §107 for studerende med ASF.

I dag – mindre et år senere – er der fuldt hus hos BOAS Taastrup.

– Vi var selvfølgelig spændte på, hvordan det ville fungere med to tilbud under samme tag, men vi må sige, at det er gået over al forventning, siger Kate Bach, afdelingsleder i BOAS Taastrup, der har plads til fire personer i kollegiet og syv pladser i bostedet.

Videre fra kollegiet

Det er ikke mindst kollegiet, der har overgået alle forventninger. De fire unge studerende med ASF

har siden de flyttede ind på Gasværksvej fået nedbragt fraværet på deres uddannelser, afleveret opgaver til tiden og i det hele taget fået bedre greb om tilværelsen som studerende.

– Vi kan se, at de unge bliver parate til at komme videre, fordi de har fået mere styr på samspillet mellem deres liv og uddannelse. Vi har for eksempel en ung studerende, som sandsynligvis flytter længere væk for at læse på universitetet efter endt gymnasie. Selvom successen betyder, at vi på et tidspunkt igen står med et tomt kollegie, fordi de unge er kommet videre, så er vi helt sikre på, at vi har fået skabt nogle rammer, der også vil komme andre unge med ASF til gavn, siger Kate Bach.

Ro og tryghed

Ifølge afdelingslederen skyldes successen med kollegiet ikke mindst, at der har været skarpt fokus på at få skabt en struktur i dagligdagen, som har sikret, at den unges uddannelse er blevet passet, som den skulle. En aktivitetsmedarbejder har bidraget

med lektiehjælp faste dage i ugen, og når der har været eksamensperioder, er der blevet skruet op for den personlige støtte, så eksamensopgaverne er blevet afleveret til tiden.

– Dét, som de unge studerende i særlig grad har brug for, er støtte og rammer, som giver tryghed og ro. Den del får de her, fordi de er blandt studerende, som har samme udfordringer som dem selv, og dermed har vi et stærkt fælles fokus, siger Kate Bach.

Livsbalance, fælleskab og hjemlighed

I det hele taget har man hos BOAS Taastrup været optaget af at få skabt nogle værdier, der kendetegner afdelingen, uanset om man bor på kollegiet på førstesalen eller i bostedet i stueetagen. Værdierne, som BOAS Taastrup i dag slår sig op på, hedder livsbalance, fælleskab og hjemlighed.

– Det var vigtigt for os, at vi fik talt om vores værdier, samtidig med at vi skabte de fysiske rammer, siger Kate Bach.

Faste aktiviteter

Én ting kan der ikke rokkes ved hos BOAS Taastrup, og det er afdelingens satsning på fælles aktiviteter og kreative input i dagligdagen. Hver måned ligger der en plan for aktiviteter, som kan være arrangerede udflugter – fx en tur i Dyrehaven eller til stranden – som støttes op af en aktivitetsmedarbejder, og derudover er beboerne i underetagen også blevet præsenteret for musikterapi.

– Musikterapien er et godt eksempel på, hvordan vi bruger det kreative felt til at vise andre veje til kommunikation for dem, der er følelsesmæssigt udfordrende. Det kreative sætter nogle andre følelsesmæssige registre i spil, og nøjagtig ligesom vi ønsker at være et sted, der giver vores beboere tryghed og stabilitet, så skal de også lære at finde det trygge sted i dem selv, slutter Kate Bach.

BOAS Taastrup

BOAS Taastrup er en ny afdeling under Den Sociale Udviklingsfond. Afdelingen består af et §108 døgntilbud (bofælleskab), der henvender sig til voksne med ASF i aldersgruppen 18+ samt et kollegie under §107 til studerende med ASF i aldersgruppen 18-25 år.

BOAS Valby udvider på Teglholmen

NY AFDELING: Unge med Autisme Spektrum Forstyrrelser gør klar til at flytte ind i ny ejendom på Sydhavnen. Der er allerede rift om det nye tilbud

Af Thorsten Asbjørn

Hos BOAS Valby er man så småt begyndt at indstille sig på, at afdelingen snart får til huse på to adresser. Foruden de nuværende 15 lejligheder på Vigerslevvej udvider afdelingen nu med en ny ejendom tre kilometer derfra, nærmere bestemt på Teglholmen.

Her har BOAS Valby fundet en ejendom med plads til ni unge mellem 18 og 35 år med Autisme Spektrum Tilstande, herunder Asperger.

– Vi er lykkedes med at finde en ejendom med store lyse lejligheder, udsigt over vandet, stor tagterrasse og et lækkert gårdmiljø. Og så er det et roligt sted, selvom vi er tæt på København, siger Christina Hartmeyer, leder af BOAS Valby.

Baggrunden for at udvide med Teglholmen er ifølge Christina Hartmeyer, at BOAS Valby har haft succes med komplicerede sager.

– Det har givet os en ekspertise, som vi gerne vil tilbyde flere unge i samme situation, siger hun.

Ny synergi

De første tre beboere er allerede parate til at flytte ind, når Teglholmen åbnes den 1. oktober, og flere kommuner har henvendt sig for at forhøre sig om det nye tilbud. Christina Hartmeyer forventer da

også fuldt hus inden for kort tid, og når ejendommen på Teglholmen bliver fyldt op, når BOAS Valby samlet op på 24 beboere.

– Der kommer naturligvis til at være et tæt samarbejde mellem de to afdelinger. Vi vil lave supervision og temadage på tværs af de to huse, og når vi eksempelvis arrangerer udflugter eller andre aktiviteter, så bliver det som ét samlet BOAS Valby. I det hele taget tror jeg, at vi mellem såvel medarbejdere som beboere kommer til at mærke værdien af den synergi, som vil opstå mellem de to afdelinger, siger Christina Hartmeyer.

Træning af sociale kompetencer

Men selvom målgruppen og indsatserne på mange måder er de samme som hidtil, så markerer Teglholmen alligevel nye tider. Det nye er, at de unge deler køkken og bad.

– Teglholmen bliver et sted, hvor vi særlig grad kommer til at arbejde med de unges sociale kompetencer, fordi der er flere områder, de skal dele med andre. Disse skift, hvor vi både træner deres individuelle udvikling og deres sociale evner, bliver en hjørnesten i den nye afdeling, slutter Christina Hartmeyer.

Det skal smage af hjemlighed

"Køkkenet"

"Køkkenet" hos SUF Eremitterne har åbent tirsdag, onsdag og torsdag i tidsrummet 14.00-18.00. Bag projektet står Martha Freja Andreassen, der er tidligere ung hos Eremitterne og i dag uddannet skolelærer. Projektet er startet op som en virksomhedspraktik og er nu blevet en fast stilling.

SUF EREMITTERNE: Martha Freja Andreassen var som ung indskrevet hos Eremitterne i København. I dag er hun nyuddannet skolelærer og har sat sig i spidsen for et fast samlingssted hos Eremitterne, hvor de unge stempler ind til madlavning og lektiehjælp

Af Peter Borberg

Martha Freja Andreassen glemmer aldrig, da hun som ung fik lov til at tage hjem sammen med en socialkonsulent for at lave spaghetti bolognese og hønsekødssuppe. Retterne blev bagefter pakket i fryseposer, og hun fik dem med i tasken, så hun havde mad til de næste mange dage. En stor hjælp for Martha Freja Andreassen, som dengang levede som anbragte gør i dag.

I dag er Martha Freja Andreassen et andet sted i livet. Hun er 29 år og nyuddannet skolelærer. Nu er hun tilbage hos SUF Eremitterne, der er et bo-selvtilbud for unge fra 16 år. Martha Freja Andreassen har sat sig i spidsen for et projekt, som hun kalder "Køkkenet". Her kan de unge frivilligt komme tre gange om ugen for at lave mad og få hjælp til lektierne.

– Jeg ved selv, hvor krævende det kan være som ung i en sårbar livssituation at skulle forholde sig til madlavning, og hvor meget det betyder, hvis man får en hjælpende hånd på den rette måde. "Køkkenet" er et sted, hvor vi samles om det at lave mad, som både er sundt og nemt at tilberede, og hvor den unge kan tage det med hjem og putte det i fryseren. Samtidig er "Køkkenet" også et sted, hvor man kan komme, hvis man blot har lyst til at sidde og snakke eller få hjælp til lektierne, siger Martha Freja Andreassen.

Som en kernefamilie

Når hun taler om sit projekt, betoner hun, at det er vigtigt, at "Køkkenet" kommer til at indeholde noget af det, som man typisk forbinder med en almindelig kernefamilie.

– Når man er en ung, der måske har haft en vanskelig opvækst, kan man savne et hjemligt rum, der føles trygt, og hvor man er sammen om at lave noget. Ikke alle de unge, som kommer her, har oplevet, hvad det vil sige at være en del af en kernefamilie, hvor man laver mad sammen. Her forsøger vi at lave noget, der ligner kernefamilien i form af hygge, intimitet og praktiske gøremål, siger Martha Freja Andreassen, der selv voksede op i en misbrugsfa-

milie. Hun var hos Eremitterne i de år, hvor hun gik i gymnasiet, og hun blev udskrevet som 19-årig.

Et omvarende narrativ

I dag – 10 år senere – er Martha Freja Andreassen bevidst om, at hun bruger sin egen baggrund som et vigtigt redskab. Hun er, som hun selv betegner det, "et omvarende narrativ", der i kraft af sin egen historie har let ved at stille ind på det, som er den unges virkelighed.

– Jeg kan meget nemt sætte mig ind i, hvor vanskeligt det kan være at finde energien til at lave mad. Jeg har selv stået i situationen, hvor det var svært at få hverdagen til at hænge sammen, og hvor kosten derfor blev nedprioriteret og erstattet med usund mad. Jeg kan godt forstå, at alle de mange sundhedsmæssige råd, som kommer fra omgivelserne, ikke helt passer til den livssituation, de unge lever i. Det kan f.eks. være svært at lave sund mad, hvis man aldrig har lært det., fortæller Martha Freja Andreassen, som håber, at der mellem madlavningen og lektierne, bliver plads til nogle andre typer samtaler end dem, som de unge ellers ville få.

– Jeg håber, at køkkenet bliver et rum, hvor der kan dannes relationer samtidig med, at man får lov til at udrette noget som er lærerigt og livsnødvendigt – nemlig dejlig mad.

Alle er velkomne

Martha Freja Andreassen ved, at det for mange unge kan være en overvindelse at skulle møde op, hvor man ikke på forhånd kender den, som står for det, og hun har i opstarten brugt meget energi på at skabe relationer, der føles trygge. Martha Freja Andreassen er fuld af tiltro til "Køkkenet":

– Der kommer flere og flere. Forleden kom der en ung med arabisk baggrund, så det betyder, at vi i næste uge laver arabisk mad. "Køkkenet" skal være et sted, hvor alle føler sig velkomne. Også dem, der bare har behov for at sidde og snakke – som var det et helt almindeligt køkken hjemme hos ens familie.

Nu rykker SUF ind i Aalborg

Den 1. januar 2018 åbner SUF Nord en afdeling i Aalborg.
– Vi vil imødekomme efterspørgslen og samtidig give vores nuværende borgere nemmere adgang til netværk og aktiviteter, siger Dorthe Drivsholm, afdelingsleder, SUF Nord

Af Thorsten Asbjørn

OM SUF NORD I AALBORG

SUF Nord åbner 1. januar 2018 nyt bosted på Sohngårdsholmvej i Aalborg med 12 pladser efter §66, §107 og §108. Bostedet er for unge og voksne i alderen 15-50 år med bl.a. Autisme Spektrum Forstyrrelser, forandret virkelighedsopfattelse, stressbelastning, selvskadende adfærd og psykiske funktionsnedsættelser.

Når kalenderbladet viser 1. januar 2018, åbner sig en helt ny virkelighed for SUF Nord. Efter i 15 år at have drevet botilbud i Gjøl, tager SUF Nord et nyt stort skridt og åbner botilbud i Aalborg.

For enden af Sohngårdsholmvej bliver ejendommen på nummer 49 nyt botilbud efter §66, §107 og §108.

- Vi har gennem de seneste år fået henvendelser fra flere kommuner i Nordjylland, som vi desværre har måttet afvise, fordi vi ikke har haft plads. I Aalborg får vi større rammer og plads til 12 borgere, og dermed håber vi, at vi i højere grad kan imødekomme kommunernes behov, siger Dorthe Drivsholm, leder af SUF Nord.

Tættere på aktiviteter

Bevægelsen mod Aalborg handler ikke blot om mere plads. Den handler også om at få en beliggenhed, hvor beboerne får nemmere adgang til uddannelses- og beskæftigelsesrettede tilbud.

- Flere af vores borgere i Gjøl har over årene udviklet deres sociale kompetencer. Det betyder også, at de har et større behov for selv at kunne bevæge sig til uddannelse, beskæftigelsestilbud og andre aktiviteter med fx offentlige transportmidler og ikke være afhængige af, at vi fragter dem, siger Dorthe Drivsholm.

Samtidig lægger hun vægt på, at de på den nye adresse i Aalborg også kan fastholde den rolige ramme, som er en væsentlig del af SUF Nord-kulturen.

- Vi har en park i baghaven, og det gør, at vi har nem adgang til naturen og også har mulighed for at skabe rammer, hvor man kan føle sig uforstyrret, siger hun.

Både bredde og særlige indsatser

Blandt flere nordjyske kommuner er SUF Nord kendt for at være et sted, hvor man tilbyder helt særlige og krævende forløb, når deres egne tilbud ikke har rakt. Sådan vil det fortsat være, fx med borgere indskrevet efter §107, som har brug for massiv støtte. Men med en ejendom opdelt i tre mindre enheder er der mulighed for at favne flere målgrupper – og skabe rammer som tilgodeser forskellige behov.

- Der vil være nogen, som har brug for en del støtte og skal have hjælp til bevægelsen mod fællesskabet i det rette tempo. Så har vi andre, som har brug for langt mindre støtte, og som har sociale kompetencer, som de skal udleve, siger Dorthe Drivsholm og fremhæver, at hver borger får helt egen lejlighed.

Den forstyrrende bestyrelse

I Den Sociale Udviklingsfond lykkes man med at tiltrække erhvervsprofiler til bestyrelsen, som kommer med vidt forskellige afsæt. En er direktør for en international koncern, en anden er chefredaktør for et af landets største mediehuse og tidligere chefer fra det offentlige medvirker til at udfordre, forstyrre og udvikle Den Sociale Udviklingsfond.

”Jeg har sjældent oplevet en kultur, som den i SUF, der i den grad dikterer, at man brænder igennem som medarbejder,” siger Stig Due, adm. direktør CC Jensen om en af sine bevæggrunde for at bruge sine bestyrelseskræfter i SUF.

Foto: Ritzau

Foto: Emil Ryge Christoffersen

Susanne Bloch Jespersen

Organisationskonsulent, tidligere afdelingschef for Familie og sundhed, Hillerød Kommune
Medlem af bestyrelsen i SUF siden 2011, bestyrelsesformand 2016.

Troels Mylenberg

Ansvarshavende chefredaktør, direktør
Jysk Fynske Medier. Medlem af
bestyrelsen i SUF siden 2017.

En radar, som indfanger samfundet

Hvorfor har du valgt at blive en del af SUF's bestyrelse?

"Jeg blev introduceret for en meget veldrevet organisation med stærke idealer, som jeg gerne vil arbejde for."

Hvad er det, som du ser, at SUF kan?

"SUF's arbejde giver vildt meget mening – og særligt i en verden, hvor det går så utrolig stærkt, og hvor alt ellers handler om vækst, udvikling og vindere. Jeg har tidligere været højskoleforstander, hvor jeg også var tæt på unge, hvor nogle havde det svært. Gennem bestyrelsesarbejdet i SUF vil jeg gerne gøre noget for dem, som har brug for en hånd i ryggen."

Hvordan ser du din rolle i forhold til at bidrage til udviklingen i SUF?

"Min faglighed består i, at jeg kan kigge på samfundet ovenfra. Med min mediemæssige tilgang, er jeg optaget af at afdække, hvordan virkeligheden ser ud. Jeg ved ikke noget om det at drive bostøtte, men jeg kan bidrage med perspektiver på det samfund, som SUF er i samspil med. Bestyrelsen skal også være en radar, der opfanger signaler i samfundet uden for SUF."

At blive tavs og imponeret

Hvorfor har du valgt at arbejde i bestyrelsen for SUF?

"Som kommunal afdelingschef så jeg barrierer for at hjælpe udsatte unge videre. Det hænger sammen med opsplittede søjler og manglende tværfaglighed. I SUF så jeg en helhedsorienteret og fagligt velfunderet tilgang, som unge har brug for i den vanskelige overgang til voksenlivet. Udsatte unge har altid haft min særlige bevågenhed, og jeg mødte i SUF den nødvendige fleksibilitet, omsorg og rummelighed."

Hvad ser du som din og bestyrelsens opgave fremadrettet?

"I bestyrelsen prioriterer vi højt at besøge og få indtryk fra de enkelte afdelinger. For nylig var vi hos SUF Veteran på Fyn, hvor vi simpelthen blev "tavse" og imponerede over det arbejde, som foregår. En af de helt store styrker ved SUF er, at der er højere til loftet end i en kommunal kontekst. Vi har i bestyrelsen et godt og tillidsfuldt samarbejde med ledelsen, vi repræsenterer stor faglig spændvidde og sætter SUF's overordnede mål og strategier som fælles ledetråd. Mit engagement og drive ligger særligt i det faglige felt."

”En fond, hvor ingen skal blive rige”

Hvorfor bestyrelsesarbejde i SUF?

”Jeg har arbejdet i både statsligt og kommunalt regi, hvor fokus har været på de overordnede rammer. Her har det været en gave at komme til privat aktør, som har friere og mere fleksible forhold i opgaveløsningen. De kan skabe nye løsninger, når behovet opstår. At det samtidig er en fond, som ikke skal gøre nogen rigere, men hvor et overskud går til udvikling af nye sociale tilbud, er blot endnu en vigtig dimension.”

Hvad ser du som SUF's særlige værdi fra din bestyrelsesstol?

”Efter at have lavet socialt arbejde i så mange år, så kender jeg vigtigheden af, at en socialkonsulent er til rådighed, når den unge har brug for det. Her har SUF nogle helt særlige tilbud med deres rådighedsmodel 24 timer i døgnet.

I SUF er der samtidig et kardinalpunkt hele tiden at opkvalificere medarbejdere gennem videreuddannelse. Det sikrer, at medarbejderne er fagligt og personligt klædt på til at håndtere de ofte krævende socialpædagogiske opgaver, som de står overfor.”

Foto: Emil Ryge Christoffersen

Ole Thomsen

Tidligere faglig leder, Voksne, Socialstyrelsen.
Medlem af bestyrelsen i SUF siden 2013.

Stig Due

Adm. direktør CC Jensen A/S.
Medlem af bestyrelsen i SUF siden 2014.

§107 er en by i Rusland

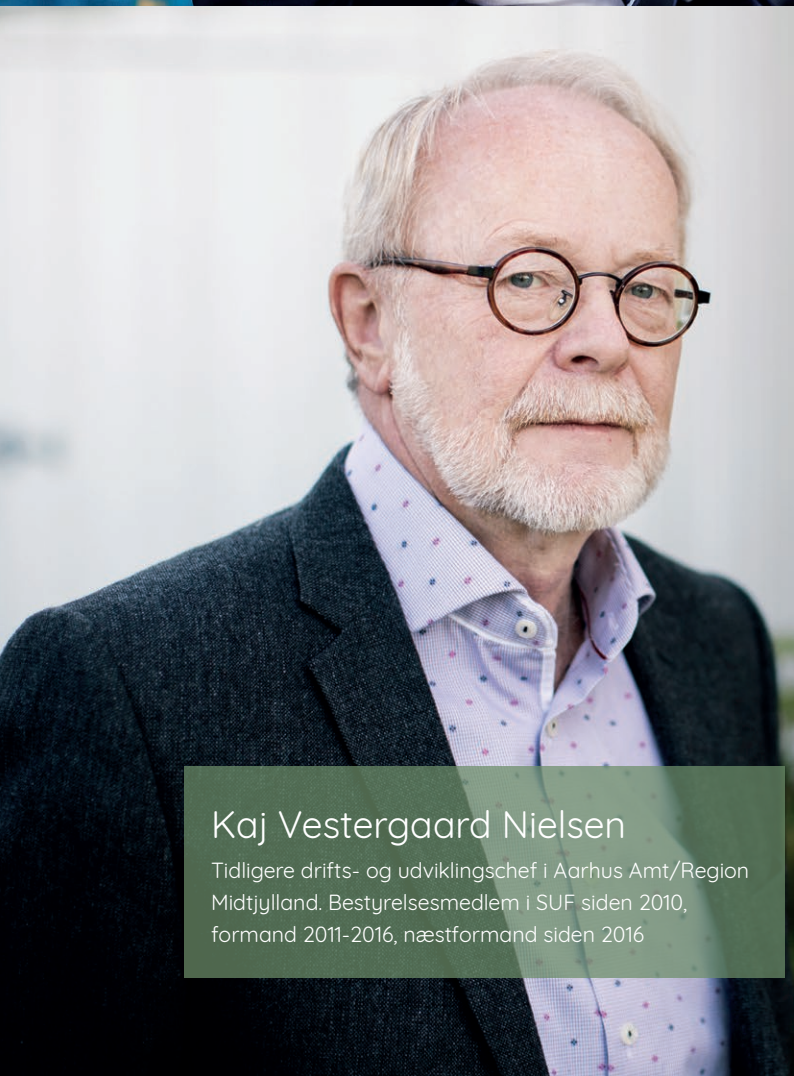
Hvad er din motivation for at være en del af SUF's bestyrelse?

"Når man møder de unge og medarbejderne i SUF, og ser der arbejde, som foregår, så bliver man simpelthen imponeret. Jeg har sjældent oplevet en kultur, som den i SUF, der i den grad dikterer, at man brænder igennem som medarbejder. For mig har det stor værdi at få lov til kigge med på og bidrage til den udvikling."

Hvordan ser du din rolle i forhold til at bidrage til udviklingen i SUF?

"Dybest set er jeg vel et fejlcastet bestyrelsesmedlem, men da jeg trådte ind, sagde de, at de havde brug for en, der ikke kendte §107 – at de gerne ville have en, som ikke var fagligt belastet. Jeg håber, at jeg kan bidrage med perspektiver på hele ledelses- og organisationsudviklingen. For mig er det samtidig afgørende, at vi har fokus på kerneværdien i SUF. De leverer ydelser, hvor de ikke sælger en stangvare til 14 kr. kiloet, men en kompleks vare, som er sammensat af mennesker med store hjerter, og som ikke kører på stopur. Her skal vi i bestyrelsen medvirke til at styrke og fastholde den kultur."

Foto: Johnny Wichmann

Kaj Vestergaard Nielsen

Tidligere drifts- og udviklingschef i Aarhus Amt/Region Midtjylland. Bestyrelsesmedlem i SUF siden 2010, formand 2011-2016, næstformand siden 2016

"Jeg vil hjælpe kommunerne med at skaffe attraktive tilbud"

Hvad var din motivation for at træde ind i SUF's bestyrelse?

"Lige siden kommunalreformen i 2007 har jeg villet hjælpe kommunerne med den meget vanskelige opgave at skaffe socialfaglige tilbud, som de ikke selv har tilstrækkeligt underlag for. Kommunerne har stor opmærksomhed på høje driftsoverheads i opgaveløsningerne, og her har SUF alle dage været en attraktiv samarbejdspartner."

Hvori ser du SUF's særlige berettigelse – også i det fremadrettede lys?

"I SUF skaber vi borgertilgængelige tilbud, hvilket vil sige, at en individuel socialpædagogisk indsats er til rådighed døgnet og året rundt. Det er samtidig udviklingsdokumenterende tilbud, hvor borgerens mestringsprogression fremgår af et kommunalt anerkendt system. Gennem viden- og kompetenceskabende uddannelsesforløb for ledere og socialkonsulenter sikrer vi, at SUF kan blive ved med at udvikle fagligt robuste tilbud."

Foto: Tor Birk Trads

Der er behov for en kritisk forstyrrelse

Hvad ser du som medarbejderrepræsentant som bestyrelsens væsentlige bidrag til SUF?

"Vi er privilegeret med en meget nærværende, anerkendende og engageret bestyrelse. Selvfølgelig forholder de sig til den overordnede udvikling på det strategiske niveau, men de vil have det nære ind under huden. De er nysgerrige på detaljen, når de kommer rundt i afdelingerne. Samtidig kommer de med et værdifuldt blik udefra; de er kritisk forstyrrende."

Hvad er din personlige motivation for at være med i bestyrelsen?

"Som afdeling er vi i SUF en del af noget større, og for mig personligt, er det ikke tilstrækkeligt kun at have afdelingsfokus – den store helhed har min interesse."

Og hvori består bestyrelsesopgaven fremadrettet?

"SUF er en organisation, der er i rivende udvikling. Vi har svært ved at stå stille. Her er det vigtigt, at bestyrelsen er med til at trække i håndbremsen, og bidrager med perspektiv på, hvad der organisatorisk er brug for, når man ekspanderer som vi gør. De skal hjælpe os med at stoppe op, inden vi tager det næste step."

A portrait of Vickie Dalgaard, a woman with short grey hair and glasses, wearing a dark blue turtleneck sweater. She is smiling slightly and looking towards the camera.

Vickie Dalgaard

Afdelingsleder BOAS Mentor. Medarbejderrepræsentant i bestyrelsen i SUF siden 2015.

Den værdiskabende bestyrelse

For Den Sociale Udviklingsfond er det af afgørende værdi, at bestyrelsen er sammensat af profiler, som kigger med friske øjne på organisationen.

”Det ligger i vores DNA, at vi er drevet af lysten og modet til at gå nye veje og skabe uprøvede løsninger på det sociale område. Derfor er det af enorm værdi for os, at vi i bestyrelsen både har kapaciteter, som har været med til at lede i det offentlige og erhvervsprofiler, som kommer fra en helt anden kontekst end det sociale område,” siger Michael Hansen, direktør, Den Sociale Udviklingsfond.

Det psykologiske ejerskab er en ledetråd

Hvordan ser du dit og bestyrelsens bidrag til udviklingen af SUF?

”Set fra mit medarbejderperspektiv, så er en af de vigtigste opgaver for bestyrelsen, at den er med til at sikre, at vi fastholder de kerneværdier, som er med til at gøre SUF til noget specielt og til en attraktiv samarbejdspartner.”

Og hvad er det så, som gør SUF til noget særligt?

”SUF har alle dage været drevet af et ønske om at skabe de bedst mulige rammer for unge, som har brug for støtte til at mestre deres liv, og hvor sagerne ofte er komplekse.

Det helt specielle er, at vi har en kultur, hvor der er plads til - ja, som kræver, at vi udfolder vores faglighed og nysgerrighed i rammer, som fremmer vores høje faglige og menneskelige ambitionsniveau. Vi har en ånd, som fordrer, at vi tilegner os et psykologisk ejerskab som en meget vigtig del af selvledelsen, og det er nedskrevet som en af vores kerneværdier. De værdier må vi aldrig tage som en selvfølge, og her har bestyrelsen en vigtig opgave i at være med til at skabe rammerne for, at de til stadighed udleveres.”

Claus Geisler

Socialkonsulent, SUF Eremitterne.
Medarbejderrepræsentant i bestyrelsen
i SUF siden 2013.

Den Sociale Udviklingsfond involverende og dokumenterede udviklingsforløb

- 27 selvstyrende afdelinger fordelt over hele landet.
- 300 specialiserede og fagligt velfunderede ansatte.
- Mere end 25 års erfaring med skræddersyede socialpædagogiske løsninger.

Læs mere på:
www.suf.dk

SUF MAGASINET

– et gratis magasin med fokus på
individuelle socialpædagogiske løsninger

SUF Magasinet giver dig et fagligt indblik i Den Sociale Udviklingsfonds arbejde. Vi sætter ord og billeder på de mennesker, der får gavn af vores skræddersyede løsninger. Og vi giver dig interviews og baggrund med de bedste eksperter inden for det socialpædagogiske område.

Send en mail med navn og adresse til magasin@suf.dk, så modtager du magasinet kvit og frit med posten.

DEN SOCIALE UDVIKLINGSFOND